

Pohľad Protimonopolného úradu SR na podnikanie v energetike

6. Október 2010; Košice

Martin Rajňák

martin.rajnak@antimon.gov.sk

riaditeľ Odboru zneužitia dominantného postavenia

Obsah prezentácie

- Všeobecný súťažný pohľad na sektor energetiky v SR
 - Úlohy a aktivity Protimonopolného úradu SR v sektore energetiky
 - Čo sa od úradu dá čakať do budúcnosti
-

Otázka 1

PMÚ SR v sektore energetiky vnímam ako:

- priveľmi aktívny
 - dostatočne aktívny
 - nedostatočne aktívny
 - neviem o žiadnych aktivitách PMÚ v energetike
-

Všeobecný súťažný pohľad 1/5

- Hlavné špecifiká súťaže v týchto sektoroch
 - Existencia prirodzených monopolov
 - ekonomická neefektívnosť vybudovania paralelných sietí
 - Nadväzovanie rôznych úrovní s odlišnými možnosťami konkurencie

 - Zo súťažného pohľadu je dôležité
 - Oddelenie konkurenčných a nekonkurenčných úrovní sektora
 - Nekonkurenčné úrovne - regulácia
 - Umožnenie prístupu za podmienok podporujúcich rozvoj konkurencie na konkurenčných úrovniach (cena, nediskriminácia, a pod.)
 - Konkurenčné úrovne – rozvoj trhu
 - napr.: Odstránenie prekážok pri zmene dodávateľa
-

Všeobecný súťažný pohľad 2/5

- Proces liberalizácie
 - Presadzované Európskou komisiou – následne implementované národnými štátmi
 - 3 legislatívne balíky pre elektrinu a plyn:
 - Koncom 90-tych rokov: funkčný unbundling a začiatok otvárania trhu
 - 2003: právny unbundling a kompletne otvorenie trhu do r. 2007
 - 2009: o.i. vlastnícky unbundling (od 2011)
 - Liberalizácia a regulácia: primárne úlohy hospodárskej politiky štátu.
 - Až s postupujúcou liberalizáciou sektorov dochádza k zväčšovaniu priestoru pre tradičnú činnosť súťažnej authority.
-

Všeobecný súťažný pohľad 3/5

Ďalšie aspekty pôsobiace na rozvoj súťaže v sektore energetiky v SR:

- Historický vývoj
 - Koncentrovanosť trhov
 - Vertikálna integrácia
 - Pomerne pomalé rozvíjanie trhu
 - Riešenie iných spoločenských problémov cez zásahy do energetických trhov
-

Všeobecný súťažný pohľad 4/5

- Historický vývoj
 - Vybudovanie národných energetických gigantov (národných šampiónov) vo vlastníctve štátu
 - Politické a ekonomické záujmy v rámci východného bloku
 - nedostatočné prepojenie sietí so zvyškom Európy (najmä plyn)
 - orientácia na ťažký priemysel – vysoká energetická náročnosť
 - Závislosť na ruských zdrojoch (plyn)
 - Prepojenosť energetických sietí najmä s ČR

 - Koncentrovanosť trhov
 - Existencia prirodzených monopolov na jednotlivých úrovniach energetických trhov (prenos/ preprava, distribúcia); vysoká koncentrácia aj na ostatných úrovniach
 - SR je malý geografický trh s relatívne nízkou spotrebou
-

Všeobecný súťažný pohľad 5/5

- Vertikálna integrácia
 - V minulosti aktivity na všetkých úrovniach vykonávané jediným subjektom
 - Tendencia zvýhodňovať sesterské firmy
 - Prístup k informáciám
 - Priestor na vzájomné poskytovanie služieb za netrhové ceny (SLA zmluvy)

 - Pomerne pomalé rozvíjanie trhu
 - Rozdiely v rámci regiónu (ČR v 2007 – 7 dodávateľov plynu), ale najmä v porovnaní so západnými krajinami
 - Likvidita trhu - postupné rozvíjanie nástrojov, skúsenosti, rozvoj sekundárneho trhu

 - Riešenie iných spoločenských problémov cez zásahy do energetických trhov
 - Energetická bezpečnosť (plynová kríza)
 - Sociálne otázky (napr. dostupné ceny pre obyvateľstvo)
-

Country	Proportion of market open to competition (%)	Consumption (TWh/year)	Number of retail companies with >=5% market share	Annual switching rate in small industry and households (% by number of metering points)
AUSTRIA	100	62.172	6	1.7
BELGIUM	100	NA	NA	NA
BULGARIA	100	34.64	3	0.00
CYPRUS	32	4.996	1	0.00
CZECH REPUBLIC	100	72.0	3	0.90
DENMARK	100	34	7	4
ESTONIA	13	8.557	1	NA
FINLAND	100	86.9	4	4.4
FRANCE	100	494.5	1	1
GERMANY	100	569.0	3	4.71
GREAT BRITAIN	100	351.37	NA	19.9
GREECE	90	55.68	1	NAP
HUNGARY	64	37.40	4	NA
IRELAND	100	27	4	1.13
ITALY	100	339.5	3	10.4
LATVIA	100	7.79	1	0.00
LITHUANIA	100	9.8	1	0.00
LUXEMBOURG	100	6.703	4	0.17
NORTHERN IRELAND	100	9.6	4	5
NORWAY	100	127.4	5	8.1
POLAND	100	152.5	6	NA
PORTUGAL	100	50.574	2	1.2
ROMANIA	100	55.206	5	0.002
SLOVAK REPUBLIC	100	30	3	0.2
SLOVENIA	100	13.430	7	0.56
SPAIN	100	279.9	4	NA
SWEDEN	100	155	3	11.2
THE NETHERLANDS	100	119.5	4	9.3

NA = not available, NAP = not applicable

Source: CEER

Údaje za rok 2008

Spracované na základe
údajov z výročnej správy
ERGEG 2009.

Gas

Country	Proportion of market open to competition (%)	Consumption (TWh/year)	Number of retail companies with >=5% market share	Annual switching rate in small industry and households (% by number of metering points)
AUSTRIA	100	93.23	5	0.50
BELGIUM	100	192.5	NA	NA
BULGARIA	100	32.92	4	0.00
CYPRUS	0	NAP	NAP	NAP
CZECH REPUBLIC	100	91.67	8	0.2
DENMARK	100	39.5	4	0.5
ESTONIA	100	8.999	1	2.1
FINLAND	0	47.0	6	NAP
FRANCE	100	515.988	2	9.82
GERMANY	100	979.40	4	2.78
GREAT BRITAIN	100	1094.03	NA	18.9
GREECE	90	44.51	1	0.00
HUNGARY	34.04	125.195	7	NA
IRELAND	100	56.504	2	NA
ITALY	100	898.1	4	1.1
LATVIA	0	15.5	1	0.00
LITHUANIA	100	30.3	2	0.00
LUXEMBOURG	100	14.1		
NORTHERN IRELAND	100	18.581	4	0.00
POLAND	100	157.3	1	0.00
PORTUGAL	42.9	53.5	0	NAP
ROMANIA	100	165.01	6	NA
SLOVAK REPUBLIC	100	62.128	1	0.00
SLOVENIA	100	11.301	4	0.32
SPAIN	100	448.5	5	4.00
SWEDEN	100	9.5	5	0.7
THE NETHERLANDS	100	419.4	3	9.1

NA = not available, NAP = not applicable

Source: CEER

Anti-monopoly Office
of the Slovak
Republic

Údaje za rok 2008

Spracované na základe
údajov z výročnej správy
ERGEG 2009.

Úlohy a aktivity PMÚ SR 1/5

PMÚ a sektoroví regulátori

- Činnosť PMÚ je prierezová, regulátori sú špecifickí
 - PMÚ – „ex post“; regulátori – „ex ante“
 - PMÚ má kompetenciu (povinnosť) dohliadať nad dodržiavaním pravidiel hospodárskej súťaže aj v regulovaných sektoroch (ak subjekty majú v rámci regulácie aj istý stupeň voľnosti)
-

Úlohy a aktivity PMÚ SR 2/5

Základné činnosti PMÚ

- Zneužitie dominantného postavenia
 - Dohody obmedzujúce súťaž
 - Kontrola koncentrácií
 - Obmedzenie súťaže orgánmi štátnej správy, alebo samosprávy
 - Súťažná advokácia
 - Sektorové štúdie
-

Úlohy a aktivity PMÚ SR 3/5

- V oblasti dohôd obmedzujúcich súťaž a kontroly koncentrácií – žiadne zásahy PMÚ SR do trhu
 - Typické problémy riešené súťažnými autoritami v oblasti ZDP:
 - nemožnosť prístupu do sietí, rezervácia kapacít, dlhodobé zmluvy, vytlačanie nových hráčov z trhu a sťažovanie ich pôsobenia na trhu a pod.
 - Obdobné podnety aj u nás, zatiaľ jedno rozhodnutie: SPP Preprava (2007);
 - SPP – preprava: vynucovanie neprimeranej obchodnej podmienky.
 - 98 900 000 Sk
 - Potvrdené krajským súdom (2010)
-

Úlohy a aktivity PMÚ SR 4/5

- Obmedzenie súťaže orgánmi štátnej správy, alebo samosprávy – prípady z tepelného hospodárstva.
 - Lokálna dominancia miestnych teplární
 - V miestnych teplárnach má často majetkovú účasť mesto
 - Do Konceptii rozvoja obce v tepelnej energetike sa často dostávajú ustanovenia, ktoré plošne zakazujú odpájanie sa od tohto systému CZT alebo prikazujú uprednostňovať CZT všade, kde je to možné.
 - *3 rozhodnutia voči mestám, ktoré plošne znemožnili odpájanie sa od systému centrálného zásobovania teplom.*
 - Zvolen (2006); 50 000 Sk; potvrdené Krajským súdom (2009)
 - Považská Bystrica (2007); 50 000 Sk; nebol podaný rozklad
 - Stará Ľubovňa (2008); 10 000 Sk; otvorené na Krajskom súde
-

Úlohy a aktivity PMÚ SR 5/5

- Advokácia
 - Nastavenie unbundlingu (2007)
 - *Úrad presadzoval personálnu a finančnú nezávislosť dcérskych spoločností*
 - Komunikácia s SPP smerujúca k odstráneniu destinačnej klauzuly (2008)
 - Pripomienkovanie rozhodnutí MHSR voči SPP a SE (2008)
 - *regulácia zameraná iba na niektoré subjekty*
 - *riešenie sociálnej problematiky zásahom do trhu*
 - Privítame tipy na pro-trhové pripomienky
 - Sektorové štúdie
 - Účinný nástroj využívaný EK aj národnými súťažnými autoritami
 - Plyn, Tepelné hospodárstvo
-

Otázka 2

PMÚ by sa podľa môjho názoru mal v energetike angažovať:

- viac
 - tak ako doteraz
 - menej
 - vôbec
-

Čo sa od PMÚ dá čakať

Ekonomický prístup

- V zahraničí prevláda trend prechodu na ekonomický prístup (napr.: usmernenie DG COMP)
 - Formálny vs. ekonomický prístup
 - Cieľ: pozitívne ovplyvnenie spotrebiteľského blaha meraného ekonomickou kategóriou spotrebiteľský prebytok
 - Dôsledky:
 - prípady postavené na „teórii škody“
 - posudzovanie efektivity konkurentov (vytlačenie neefektívneho hráča z trhu nie je problém)
 - dôraz na dôkladné systematické poznanie sektorov – zvýšenie významu sektorových štúdií (pravdepodobne začneme štúdiu v teplárenstve)
-